

Potiyovo kamaḡa

Niga isana *Exodus* banina ba potiyovo kamaḡa bi kauwa laukaidi Israeḷ lavedi edi miyamiya nove bainewa wala a wai taupaula yababa bi Idip a potiyovo kamaḡe. Niga bukanemo ba giu laubanidi 4:

Ġibulu lavedi wai taupaula yababa bi
Maimaituwa i wai yawasanidi,
Ġibulu lavedi a nawa Sainai oyanemo,
Maimaituwa waianina Sainaimo i voiye ena
lava lisidimo bi waigake i vitedi
Israeḷ lavedi laudune gabuna a voiye.

Deikap ena tubulelesa Idip noponemo i wapa dabalala

¹ Deikap natunatuna bi edi vanuwa lavedi vaitedi a nawa Idip. ² Bi isedi ba Lubin, Simiyon, Livai bi Diuda ³ Isaka, Sebulon bi Bendiman ⁴ Den, Neptali, Ged bi Ase. ⁵ Deikap ena tubulelesa wapana matabuna 70. Bi Diyousep tana kaikana i doli te Idipmo.

⁶ A miya gulata kwalabu visa mulidimo Diyousep, tuwatuwaḡana vaitedi mba kimtina a peki kovi. ⁷ ✧ Bi geḡa te Israeḷ damna ai natuna dabalala bi Idip dobuna ai wanavu bi a ḡailisi gulata.

Idip ḡalibonana Israeḷ lavedi i eḡelidi noya dididiga a voiye

⁸ ✧ Kamaina bi ḡalibona valivaliuna waibada i vai bi Diyousep mote i sibe. ⁹ Tana ena lava i

---

✧ 1:7: Giu 7:17 ✧ 1:8: Giu 7:18

giuwedina gado, “Ei koi kita kauwa, Israel lavedi a wapa kauwa bi a ġailisi gulata. ¹⁰ ✧ Bi waiġasiġasi laġannemo mai te kadaġaviya sa sagudi bi sai ġaviyeda bi eda dobu sa gose. Augunai bai kauwina ta voiye te mote simai natunatuna.”

¹¹ Taunana aubaina babada ai dubudi te Israel lavedi noyamo sa egelidi. Bi a egeli gudegudedi te malagai labu isedi Pitom bi Lemesis a ġaledi, ġalibona ena pulapula ani wai dubudi. ¹² Tedi Israel lavedi noyamo a voiyedi te a wainuwatoi gulata. Bi kota Israel lavedi yaġolo te a wai natuna dabalala. Idip lavedi niganana Israel lavedi a nailedi. ¹³⁻¹⁴ Idip lavedi Israel noyamo a voiyedi te ai nuwatoitoidi. A egelidi te doġa a gwadai bi biliki a patipatidi bi kota noya ġesaudi a voivoiyedi bi edi daibimo a noyanoya gulata bi mote a lau launuwatoiyeidi.

²² ✧ Idip ġalibonana giu bagibagina Idip li-sidimo i sako bi i giuwena gado, “Ġibulu lavedi nopodimo libilibi ooloolotodi sa tubutubuġana ba Naelo gaubinemo sai kaluwedi. Bi waiwaivinidi taudiġa sa miya.”

2

Mousis i tubuġa

¹ Kamaina bi oloto bi waivini tedi Livai damna bi taudiġa ai ka naġinaġi. ² ✧ Waivinina i bwaga bi i laubewa te gomana olotona i bewa. Laġannemo i kita te gomana kitana i visu gulata, tana kandavonemo i labe te nawalai faiona

a kovi. ³ Laḡannemo tana mayana i vai te mote ḡemoḡemotina te gomana kandavonemo ima labe, aubaina te tana dou gulegulewemo a vatuvatulina i vai bi patimo noḡona i pati kaukauwe te mote gauba ima sola saḡa. Kamaina bi gomana i vai te dou noḡonemo i suveki bi ḡawaḡawa nopodimo Naelo gaubinemo i waipoule. ⁴ Bi gomana nuvuna gauba diyanemo lau manemanekemo i moito bi i wai kita wata te gomana lisinemo bai ya tubuḡa.

⁵ Kamaina bi ḡalibona natuna waivinina i nawa Naelo gaubinemo asiwa aubaina. Bi ena taupaula labu gauba diyanaḡa a moimoito nawa. Kamaina bi i wai kita nawa te dou ḡawaḡawa nopodimo i kita bi ena taupaula ḡemota i giuwe te ya vai natome. ⁶ Ḣalibona natuna waivinina dou kuvuna i kailageti bi i kita te gomana. Bi gomana i ḡabaḡaba te i launuwatoiye bi i giuna gado, “Niga ba Ḣibulu gomenina.”

⁷ Kamaina bi gomana nuvuna ḡalibona natuna i waitalayena gado, “Ḣemoḡemotina maso e nawa Ḣibulu waivinina ei doli tavaite bi gomana i waisusu aubaim ee?”

⁸ Bi tana giu i wai munena gado, “Emaso, ku nawa!” Kamaina bi gomana nuvuna i nawa te tinaotina i wai doli tavaite. ⁹ Kamaina bi ḡalibona natuna waivini i giuwena gado, “Niga gomenina aubaigu kwai susu bi yaì mai'im.” Kamaina te waivini gomana i vai bi i wai susu. ¹⁰ ✧ Laḡannemo gomana i seda mulinemo ba waivini gomana i nawe ḡalibona natuna i vite te i wainatunae. Bi

---

✧ 2:10: Giu 7:21

ḡalibona natuna i giuna gado, “Niga gomenina gaubemo e solu lageti, aubaina isana Mousis.”

Mousis i naila i nawa Midian doḡunemo

¹¹ ✧ Laḡannemo Mousis i dididiga tana i nawa ena lava mani Ġibulu i va kitekitedi. Ġome i kita te Idip lavedi ena lava a egelidi bi noya vitevitedi a voivoiyedi. Ġome tana Idip lavana i kita te Ġibulu olotona ḡemota i katikativunu. ¹² Mousis i wai laulau kita te mote aiyai bamo, kamaina bi tana Idip lavana i lai peki, bubu i wai sula sala te i ḡuluvi.

¹³ Bokinamai Mousis i munaḡa ena lava li-sidimo bi i kita te Ġibulu ololotodi a wai ḡasiḡasi. Kamaina bi waiḡasiḡasi tauwaitubuna i wait-alayena gado, “Bai aubaina falom Ġibulu kwa katikativunu?”

¹⁴ Ġome olotona i giuna gado, “Tam aiyai ḡailisi i vitem bi kwa waibadaemai? Tam kuna ḡoeḡoena tagu kwai pekigu, mai maḡo Idip lavana kuna waipekina, ee?” Ġome Mousis i naila bi i wai noḡotana gado, “Bai e voivoiyena gode lava matabudi kaikana a sibe.” ¹⁵ ✧ Ġalibona laḡannemo Mousis giuna i vaiye ba i ḡoeḡoe te Mousis maso i waipeki bi geḡa te Mousis i velau ḡalibona i gose kamaḡe bi i nawa Midian.

3

Mousis pilisi Detolo vaitena a miyamiya te natuna waivinina Sepula i naḡi.

Maimaituwa Mousis lisenemo i giu

¹ Lağan ġemota Mousis botiyana Detolo ena ġamoġamo i labelabedi, Detolo ba Midian edi pilisi. Mousis ġamoġamo i wai dolidi a nawanawa kalakalaleleġa eete oya isana Olebimo* a tava, Maimaituwa ena oyamo. ² ✧Ġome BADA ena aneya i laumaġata maibena kai vavanina kai tombolunemo. Mousis i kita te kai tomboluna i vavavana bi geġa te mote kai tomboluna i kalakalati. ³ Mousis noponemo i wainoġotana gado, “Yà nawa te niga kauwina mote ani tubuġa bi i tubuġa, yà kita. Bai aubaina mote kai tomboluna ima kalakalati?”

⁴ BADA i kita te Mousis i vavanawanawa taunana aubaina Maimaituwa kai vavanina noponemo i giuna gado, “Mousis, Mousis.”

Kamaina bi Mousis i giuna gado, “Oe, tagu niga.” ⁵ Bi ġome Maimaituwa i giuwena gado, “Kuma vava natonato, em kaġesuma kwa kaikamaġe banina niga doġa waiyawa dabanemo kwa moimoito. ⁶ Tagu taunana em magumagula Eiblaġam, Aisik bi Deikap edi Maimaituwa.” Laġannemo Mousis niga mai giuna i vaivaiye ba i naila bi matana i wai govegove te mote Maimaituwa ima kita.

⁷ Ġome BADA i giuna gado, “Tagu e kita te Idip lavedi egu lava Islael sa laulau kivigebogeboyedi. Tedi edi lau aiyoi e vaiye bi edi wai nuwatoi kaikana e sibe, te bainewa maso taupaula edi babada edi ġailisimo maso ei yawasanidi. ⁸ Taunana aubaina tagu e yovo te Idip edi waibadamo yài yawasanidi bi yà nawedi dobu

---

* **3:1:** Isana ġesau ba Sainai. ✧ **3:2:** Giu 7:30-34

dididiginemo. Bi dobuna ba visuvisuna bi mau-maulina yà vitedi. Mba dobuna taunana Keinan, niganana Ġiti, Amoli, Pelisait, Ġivait bi Debus lavedi sa miyamiyana. ⁹ Bi niganana Islael edi ḡaba e vaiye bi Idip lavedi edi laukivigeboḡebo kaikana e kita. ¹⁰ Taunana aubaina niganana yà giugiu kamaḡem, kwa nawa ḡalibona lisinemo bi egu lava Islael lavedi Idip dobunemo kwa kapotiyovodi.”

¹¹ Bi geḡa te Mousis Maimaituwa i giuwena gado, “Bai! Tagu mote bai yà sibe, te maso yà nawa ḡalibona lisinemo bi Islael lavedi Idipmo yà kapotiyovodi.”

¹² Bi kota Maimaituwa i giuwena gado, “Tagu vaitem ta nawa. Bi laḡannemo Islael lavedi Idipmo kwa kapotiyovodina, ba temi niga oy-anemo ko lauduneyegu. Ġome kaka kwa sibe kauwe te tagu taunana e giukamaḡem.”

¹³ Bi Mousis Maimaituwa i giuwena gado, “Laḡannemo yà nawa Islael lavedi lisidimo bi yà giuwedina gado, ‘Emi magumagula edi Maimaituwa i giukamaḡegu lisimimo.’ Bi simai talayegu gado, ‘Tana bainewa isana?’ Te tagu bainewa yà giuwedi?”

¹⁴ Bi Maimaituwa Mousis i giuwena gado, “Niga mainana kwa giuwedi, TAGU MAI MIYAMIYAGU.”†

¹⁵ Bi kota Maimaituwa Mousis i giuwena gado, “Islael lavedi kwa giuwedi te tagu BADA edi magumagula Eiblaḡam, Aisik bi Deikap edi Maimaituwa, yà giugiukamaḡem lisidimo. Niga

---

† **3:14:** Ġibulu kalinedimo TAGU MAI MIYAMIYAGU tana taunana i giukamaḡegu, vaiyena maibena Yahweh.

taunana tagu isagu ya kena nonoğa bi tubulelesa matabuna sa noğotiwata bi sa giuwata.”

Mba taunana mulinemo Mousis i munağa nawa Midian, ğome kaka i nawana Idip.

Idip ğalibonana Mousis i giuwena gado, “Tagu mote ğemoğemotina te bai kwa giugiuwena ya voye. Tedi kamaina te mai sa noyanoya.”

Taunana aubaina Maimaituwa Idip lisidimo kauwa gebogebodi wapawapa i voyedi.

11

Maimaituwa i giu te Idip natunatudi oloolotodi, tautautuwağa yai pekidi

¹ BADA, Mousis i giuwena gado, “Tagu kovoğa damodamona ya ğiukamağena ğalibona bi Idip lisidimo. Mba taunana mulinemo ba ğalibona ya laukaikamağe tautauyemi bi ya kwavimi te ko nawa. ² Lava kwa giuwedi waiwaivini bi olooloto te Idip lavedi diyedimo a miyamiyana sai bağedi te waisiya silva bi goldimo voivoiyedi sa vitedi.”

³ BADA mani Idip i voyedi te Islael lavedi a vivile kauwedi. Bi ğalibona ena waibabada bi lava matabudi Mousis a kita te tana lava dididiga bi a kasagesağe.

⁴ Kamaina bi Mousis ğalibona i giuwena gado, “BADA niga mainana i giu, “Tagu mateya dudubala modonemo Idip dobuna ya nawa yağosi ⁵ bi libilibi oloolotodi tautautuwağa Idip noponemo yai pekidi. Noke ğalibona natuna ena gabu tauvaina te nove ya yovo taupaula witi tautu-tugudana natuna bi kota kau natunatudi geigei tubuğidi lisidimo. ⁶ Bi Idip dobuna matabuna

ḡaba kwatululu ya nawa yaḡosi. Niga ḡaba kwatululuna mote mai wala bamo i tubuḡa bi kota muliḡa mote mai ima tubuḡa. ⁷ Bi Israel lavedi mote bai gebogebona lisidimo ima tubuḡa, daḡasi mote kaka Israel lavedi bi edi ḡamoḡamo lisidimo ima gwau.’ Ḡome kaka ko sibe te Israel lavedi bi Idip lavedi BADA ya daidailidi. ⁸ Tam em waibabada matabudi sa nato kaḡe pakagumo, sa laudune bi sa giuna gado, ‘Aee, niganana kaka em lava vaitedi ko nawa makai.’ Niga taunana mulinemo kaka ya nawa.” Kamaina bi Mousis ma medimedina ḡalibona i gose kamaḡe.

⁹ Bi BADA, Mousis i giuwena gado, “Ḡalibona mote kalinam ima vaiye, mba mai kauwinemo kaka tagu mataila ḡesaudi ya voyiedi Idip lisidimo.” ¹⁰ Mousis bi Elon niga matailidi matabudi ḡalibona matanemo a voyiedi. Bi geḡa te BADA, ḡalibona nopona i voyie te i ḡaiḡai bi Israel lavedi mote i nuwakamaḡedi te ena dobu sa gose.

12

Vawaitauli soina pakana

¹ Laḡannemo Israel lavedi Idipmo yaḡolo a miyamiya ba BADA, Mousis bi Elon i giuwedina gado, ² “Niga nawalaina ba nawalai dolidolina temi aubaimi ya waitubu niga kwalabunemo. ³ Israel lavedi matabudi ko giuwedi te laḡan wai 10-na niga nawalainemo olooloto ḡemotaḡa vanuwa ḡemotaḡa nopodimo sipu ee gouti sa kamaḡatidi te mai sa moito tedi aubaidi. ⁴ Bamoda vanuwa lavedi mote a wapa te mba muselina

sa kani kovi ba edi lava diyedimo taumiya sa iyevidi te, luvedimo mainana soiso sa sivudi te sa kani. ⁵ Bi musala ko waimağatina ba sipu ee gouti bi ena kwalabu ġemota bi mote sidasidana. ⁶ Bi ko labe kauwedi, sa moito te lağan wai 14-na niga nawalaina noponemo. Mba aubiganemo Israeł lavedi matabudi musala sai pekidi. ⁷ Bamo vanuwidiğa musala sa kanikanina, tedi kwasina sa tai bi gudu dabediğa bi mataeta diyedi sa yasağidi. ⁸ Mba dudubalina ġemotinemo tedi musala sa ovodi. Kamaina bi buledi mote muu'a vaitena bi tasima ġolağolana vaitedi sa kanidi.

¹¹ Bi muliğa kaka sa kanina, tedi sai gala, dag-ilolo bwalidimo sa panidi, kağesuma sa kotedi bi diğona sa legaudi bi sa kani makamakai. Mba ba vawaitauli soina tagu BADA ani vivilegu.

¹² “Mba dudubalina ġemotinemo tagu Idip no-pona ya nawa yağosi bi ooloto tautautuwağa bi ġamoğamo geigei tubuğidi yaì pekidi bi Idip edi maimaituwa sa lau lauduneyedina matabudi ya kovoğidi. Tagu BADA bai e giuwena ba ya voiye.

¹³ Bi temi emi vanuwa mataetidimo kwasina ba mataila. Lağannemo kwasina e kitana ba vanuwina ya vawaitauli. Bi lağannemo Idip ya kovokovoğidi ba mote bai gebogebona lisimimo ima tubuğa.

¹⁴ “Temi bi emi tubulelesa niga soina lağanina ba kwalabu matabuna ko voiye wata. Lağannemo ko soisoina ba tagu BADA ya moimoito galamemina taunana ko noğoti wata.”

Buledi mote muu'a vaitena soina

¹⁵ BADA i giuna gado, “Lağan wapana 7 nopodimo buledi muu'a vaitena koma kani. Mba soina lağanna ko waitubuna muu'a matabudi emi vanuwemo koi nağasedi. Aiyai bi i kanina ba tana mote egu lava Israeel nopodimo ima miya. ¹⁶ Mba wiki pakanemo bi damonemo ba koi ġemotimi bi ko lauduneyegu, noya ġesaudi mote koma voyiedi bi kaniğa ba ko kanonoğidi.

¹⁷ “Lağan muliğa buledi mote muu'amuu'ana soina ba ko voyie. Mba tagu Idipmo e ka kapotiyovomi. Taunana noğotiwatana.”

Vawaitauli soina ai tubu

²¹ Kamaina bi Mousis Israeel babadidi i yogedi a tava ai ġemotidi bi i giuwedina gado, “Ko nawa makai emi vanuwağa bi sipu ee gouti koi pekidi bi vawaitauli soina ko voyie. ²² Bi kwasina aboma noponemo ko ġini bi belana lagana ko gasi te kwasina aboma noponemo ko taivai bi gudu dabediğa bi mataeta diyedi ko yasağidi. Dudubalemo mote aiyai ima potiyovo eete olaolala. ²³ Lağannemo BADA Idip noponağa ya nawa bi libilibi ololotodi tautautuwağa yawai pekidi bi emi vanuwemo ya tava bi kwasina mataetağa ya kitedina ba vanuwidi ya vaitaulidi. Tana mote taulaukagebo aneyina imai anine te emi vanuwemo libilibi ololotodi, tautautuwağa mote ima ka gebogebodi.

²⁴⁻²⁵ “Lağannemo temi bi emi tubulelesa BADA doğa i giugiuwapaena ġome kona tavana ba niga giuvavasağina ko noğotiwata bi soina kwalabu matabuna ko voyie wata. ²⁶ Bi bamoda natunatumi sai talayemina gado, ‘Niga soina banina

bai?’ ²⁷ Ba ko giuwedina gado, ‘Niga ba vawaitauli sewasewana BADA lisinemo. Banina lağannemo tana Idipmo libilibi oloolotodi tautautuwağa i waipekidi ba Israel eda vanuwa i vawaitaulidi bi i nawa ota.’” Ğome lava tuwapekedi ai tu-pagwaliyedi bi a laudune. ²⁸ Mousis bi Elon Israel lavedi a giuwedi te BADA bai i giugiuwedina mainana a voiye.

Libilibi oloolotodi tautautuwağa a peki

²⁹ Dudubala modonemo BADA libilibi oloolotodi tautautuwağa matabudi Idip noponemo i waipekidi. Noke ġalibona natuna tautuwağa ena gabu tauvaina lisinemo i waitubu te i yovo biliwelokomo taumiya bi kota ġamoğamo natu-natudi geigei tubuğidi waitedi a peki. ³⁰ Taunana aubaina ġalibona, ena waibabada bi Idip lavedi matabudi dudubala modonemo a kena moito bi a vaiye te ġaba bi lauaiyoi Idip dobuna i nawa yağosi. Bi vanuwa onena libilibi tautautuwağa ula pekidiga.

³¹ Bi ġalibona mba dudubalinemo Mousis bi Elon i yogedi a tava bi i giuwedina gado, “Emi lava Israel waitedi ko gosemai bi ko modina ko nawa bi BADA ko lauduneye kona giugiuna mainana.

³² Emi sipu, emi gouti bi emi ġamoğamo ġesaudi waitedi koi dolidi bi ko modina. Bi kota emi Maimaituwa lisinemo ko laupali te ya kavisuvisugu.”

³³ Ğome Idip lavedi Israel a egelidina gado, “Niga dobuna ko gose bi ko nawa makai, mote koma miya, mai te ka peki kovi.”

³⁷ Israēl lavedi Lamesismo a modina a nawana Sakot. Bi oololoto wapana 600 tausan bi waivini bi libilibi mote a iyevidi. ³⁸ Kota lava wapewapedi ḡesaudi mote Israēl lavedi bi sipu, gouti bi ḡamoḡamo wapewapedi vaitedi a nawa. ³⁹ Laḡannemo Idip lavedi a kwavikwavivaidi ba mote edi gavogavo te kani maso a vononoḡa, tau-nana aubaina edi falawa gwadagwadaidi mote mu'a vaitena vitavitalena a avala ota bi a modina. Mba falawidi taudidi a viliwaitabetabedi bi buledi a gabudi.

⁴⁰ ✧Israēl lavedi Idipmo a miyana kwalabu 430 a kovi.

Vawaitauli soina giuvavasagina

⁴³ Kamaina bi BADA, Elon bi Mousis i giuwedina gado, “Vawaitauli soina ena giuvavasagā ba niga mainana, ‘Tautavatava mote niga soina sima kani. ⁴⁴ Aiyai bi ena taupaula i gimelina ba kwapibwali lisinemo ya voiye kaka muliḡa soina ya kani. ⁴⁵ Bi nanavai lavedi bi taunoya manemo ko wai maiidina ba mote sima kani. ⁴⁶ Bi muselina mote sima ka potiyovo didiyaumo. Kamaina te vanuwa noponemo sa kani bi siliḡe mote sima doukotodi. ⁴⁷ Israēl lavedi matabudi kamaina te vawaitauli soina sa voiye.”

13

Libilibi tautautuwaḡa ba BADA lisinemo sa laupuyoyedi

¹ BADA, Mousis i giuwena gado, ² “Libilibi oolotodi tautautuwaḡa ba ko vine kamaḡedi tagu aubaigu. Libilibi oolotodi tautautuwaḡa

---

✧ **12:40:** Pak 15:13

Israel noponemo bi ġamoġamo geigei tubuġidi oloolotodi ba BADA aubaina.”

Mousis Israel lavedi i giuwedina gado,

¹¹ “BADA kaka ya kapotiyovomi niga dobonemo bi Keinan lavedi edi dobu ya vitemi, wala emi magumagula bi temi lisimimo i giugiuwapana mainana. Laġannemo ya vitemina, ¹² ba natunatumi oloolotodi tautautuwaġa bi ġamoġamo geigei tubuġidi oloolotodi BADA ko vite, mba tana aubaina. ¹³ Sipu natuna ko vai bi donki natuna olotona ko kune munaġe. Bamoda mote koma kune ba donki iwana ko puneki. Bi natunatumi oloolotodi tautautuwaġa matabudi ko kunekune munaġedi.

¹⁴ “Laġan muliġa natunatumi sai talayemina gado ‘Bai aubaina niga mainana ta voivoiye?’ Ba temi niga mainana ko giuwedi, ‘Tama Idip dobonemo ke wai taupaula yababa bi BADA ena ġailisi dididiginemo i kaikamaġemai. ¹⁵ Bi geġa te ġalibona nopona i ġaiġai gulata bi mote i wanianemai te ka nawa. Taunana aubaina BADA libilibi oloolotodi tautautuwaġa bi ġamoġamo oloolotodi Idip noponemo i wai pekidi. Taunana aubaina ġamoġamo olotona geigei tubuġina kalaulau sewasewayena ba libilibi tautautuwaġa ka kunekune munaġedi.’ ¹⁶ Niga vaivaina ta voivoiyena ba mataila, te bainewa BADA ena ġailisimo Idip noponemo i kapotiyovoda. Mba maibena mataila nimemimo bi solatapemimo.”

²⁰ Israel lavedi Sakot a gose bi dobu isana Etam kalakalalena isunemo a ġalavu. ²¹ Bi BADA suwalemo Israel lavedi i laulau etadoliyedina

maibena giyou pwatapwatana. Bi dudubalemo ba maibena kai vavanina pwatapwatana i lailaiyanedi. Taunana aubaina tedi suwala bi dudubala a nawanawa.

14

Ḡalibona Israel lavedi i kwavi watedi

⁵ Laḡannemo Idip ḡalibonana giu i vaiye te Israel lavedi a modina, tana ena waibabada waitedi nuwedi a vitedi bi a giuna gado, “Niga bai te voiye bi Israel lavedi a modina a nawa bi eda taupaula yababa tei nawa kamaḡedi.” ⁶ Taunana aubaina ena seliot bi ena tauwaiḡaviya i ka nonoḡidi. ⁷ Tana seliot laukaidi 600 bi seliot matabudi Idip noponemo i wai ḡemoḡemotidi te eta taudoliyena i wai oneoned. ⁸ Bi BADA, ḡalibona nuwana i ka bagibagi te Israel lavedi mote i lau avenakiyedi. Taunana aubaina Israel lavedi mayasisidi a nawanawana i kwavi watedi. ⁹ Tana ena tauwaiḡaviya, seliot tauvelayed bi osimo tauwaiḡaviya Israel lavedi a kwaviwatedi. Israel lavedi tedi Fi-Aliotmo niṣa sabasabana diyanemo ḡalavumo a miyamiya bi a tava gudedi. Fi Aliot ba niga nevanemo bi Bal Sefon dobuna ba noi nevanemo.

¹⁰ Laḡannemo ḡalibona ena tauwaiḡaviya Israel lavedi a tavatava gudedi ba Israel lavedi gado sai kita ba Idip lavedi kaikana a tava gudedi. Ḡome Israel nuwedi i yapuyapu bi a binau saḡa BADA lisinemo te maso i sagudi.

¹¹ Bi Mousis a giuwena gado, “Ei Mousis bai kuna voiye? Mai bena Idipmo tauyewa geḡa bi kunai dolimai te niganana kalakalalemo ka

peki. ¹² Mba taunana Idipmo ke giuwem, te maso kuna gosemai te maso ke miya gwasa bi Idip aubaidi kei taupaula yababa. I visu te maso Idipmo ke miyamiya kaka ke peki bi niganana kalakalalelemo kuna tavaitemai bi ka pekina mote i visu.”

¹³ Bi Mousis lava i giuwedina gado, “Koma naila! Nuwemi ya lautou bi koi nuwabagibagi te BADA bai ya voyena ko kita. Noi lavedi mani Idip ko kitekitedina ba muliğa mote koma kita munağedi. ¹⁴ Temi koi nuwabagibagi ota, BADA kaka aubaimi yai ġaviya.”

Israel nisa noponağa a nawa te a yawasana

¹⁵ Kamaina bi BADA, Mousis i giuwena gado, “Bai aubaina lisigumo ko binabinau? Israel lavedi kwa giuwedi te ko nawa ota. ¹⁶ Em diğona kwalageti bi nisa dabanaga kwai yoyo nawe. Te nisa ya nuwadaila bi doğa ġasağasalinağa Israel lavedi vaitedi ko nawa. ¹⁷ Tagu kaka Idip edi tauwaiğaviya nuwedi ya lagetidi te Israel lavedi sa kwavi watedi. Bi ġalibona ena tauwaiğaviya edi seliot bi tauvelauyedi matabudi ya bobolidi. Ġome kaka namaligu sa kita bi sa kasağesağegu. ¹⁸ Ġalibona ena tauwaiğaviya, edi seliot tauvelauyedi bi Idip lavedi matabudi tagu namaligu tedi lisidimo ya voye te sa kita bi sa sibe te tagu BADA.”

¹⁹ Kamaina bi Maimaituwa ena aneya Israel lavedi i etaetadoliyedina, i nato mulidimo i moito. Bi kota giyou pwapwatana matedimo i nato mulidimo i moito. ²⁰ Bi Idip edi tauwaiğaviya bi Israel lavedi mododimo i moito. Dudubalemo Idip

lavedi edi yawanimo i voiye te i wai boimatuwa bi IsraeI lavedi edi yawanimo i voiye te yanayana i kena. Niga mainana i voiye te Idip edi tauwaiğaviya IsraeI lavedi mote sima banavidi.

²¹ Kamaina bi Mousis nimana i tuğu nisa dabanaga. Mba dudubalinemo BADA beubeu yawaninemo yavala i voiye te i lausuve malasako, te nisa i suve daili, nevana bi nevana bi doğa ğasağasalina i laumağata. ²² Bi IsraeI lavedi kataiyedimo bi ğeniyedimo nisa i ganagudu mai bilibili. Bi tedi nisa modonağa doğa ğasağasalinağa a nawa. ²³ Bi mulidimo Idip edi tauwaiğaviya edi seliot tauvelauyedi IsraeI a kwawiwatedi. ²⁴ Lağan sakosakomo giyou bi kai vavanina pwatepwatedi nopodimo BADA i wai kita yovo bi i voiye te Idip edi tauwaiğaviya i kanuwanainidi. ²⁵ Tana edi seliot i voyyedi te kağedi a nuwakamakamağa bi nawa a kabi kasağe. Ğome Idip lavedi a giuna gado, “Egu lava niga lavedi ta gose kamağedi. BADA mulidimo i moito bi ya waiğaviyeda.”

²⁶ Kamaina bi BADA, Mousis i giuwena gado, “Nimam kwa tuğu nisa dabanaga bi nisa ya nato yai ğemoti munağe. Bi Idip edi tauwaiğaviya edi seliot bi tauvelauyedi yai kwesitawedi.” ²⁷ Olaolalemo Mousis nimana i tuğu bi nisa i nato i waiğemoti munağe. Bi Idip edi tauwaiğaviya bi seliot tauvelauyedi bena maso a naila a munağa bi geğa te BADA nisamo i waitonedi. ²⁸ Kamaina bi nisa i nato i waiğemoti munağe bi Idip edi tauwaiğaviya bi seliot tauvelauyedi matabudi IsraeI mulidiğa a velavelauna i waikwesi tawedi. Bi

mote aiyai i yawasana.

³¹ Ġome Islael lavedi BADA ena ḡailisi Idip lavedi lisidimo i voivoiyena a kitakita ba matabudi BADA a naile bi ai sumaḡe. Bi kota ena taupaula Mousis ai sumaḡe bi a vivile.

15

Mousis ena Sale

¹ Ġome Mousis bi Islael lavedi BADA lisenemo a salena gado,

“Tagu yà sale BADA lisenemo

banina tana saḡasaḡa guletina.

Taunana aubaina osi bi seliot tauvelauyedi

nisamo i waitonedi.

² BADA tana egu ḡailisi,

tagu tana yà saleye.

Tana egu Maimaituwa tana taunana

i wai yawasanigu.

Bi kota tamatamagu edi Maimaituwa

kamaina te tagu yà kasaḡesaḡe ena ḡailisi aubaina.

³ BADA tana tauwaiḡaviya,

bi tana taunana isana BADA.

⁴ Ġalibona ena tauwaiḡaviya bi edi seliot nisamo i waitonedi,

bi kota ena waibabada laukaidi nisa sabasabanemo i waitonedi.

⁵ Te nisa dubadubana i suma tawedi,

bi a buluna mai ḡakima ya daudaululuna nisa dibunemo.

⁶ Oo BADA, tam kataiyam i ḡailisi gulata,

Oo BADA, kataiyam tauwaiḡaviyem i lau yovoḡedi.

⁷ Tam giukauwa te kuna ḡailisi gulata,
taunana aubaina te tauwaiḡaviyem kuna
lauyovoḡedi.

Em medi i waikalaḡosedi maibena
kai leḡi pokinemo ya kalakalakabina
mainana.

⁸ Tam kuna lausuve te nisa i nuwadaili,
bi i laimoitona maibena bilibili.

Bi nisa dibuna i laitabu.

⁹ Bi ḡaviya i laubaḡabaḡana gado, ‘Yà kwaviwatedi
bi yà kaidididi, te edi pulapula bi bai e
ḡoeḡoena yà kwayavaidi.

Egu kepata manimanina yà solu vai te yài pekidi.’

¹⁰ Bi geḡa te tam yawasimmo kuna lausuve te nisa
i sumatawidi,
bi a buluna maibena ḡakima nisa bag-
ibaginemo.

¹¹ ‘Oo BADA bamo mote diyammo maimaituwa
ḡesau mai tam?
Geḡa, geḡa ota!

Oo BADA tam giukauwa
te namalim waiyawa i ḡailisi gulata
bi anisove kauwidi kwa voivoiyedi.

¹² Tam kataiyam kuna tuḡu
te em ḡaviya doḡa i gudedi.

¹³ Bi em ḡoe kenakena nonoḡinemo em lava kunai
yawasanidi
bi kunai etadoliyedi.

Bi kota em ḡailisimo kuna labe nawedi
ee te em animiya waiyawemo kuna tavaitedi.

¹⁴ Bi dobu ḡesaudi a vaiye bi a naila gulata,
bi kota Filistiya lavedi nuwedi i kuluva.

- 15 Bi Edom waibabadidi a naila gulagulata,
Bi Mowab lavedi edi babada nananakidi
naila i ka gusugusudi.
Bi Keinan lavedi a naila mwatimwatiti.
- 16 Matabudi naila i wai wanavudi,
banina tam em ḡailisimo kuna voyedi
te a moitona mai koikoitau,
bi em lava a velauteiyaḡim.
- Oo BADA, em lava panipanimu
kuna wai yawasanidina taudidi a
velauteiyaḡim.
- 17 Bi kuna saḡedi em oyamo kunai dubudi
te ḡome sa miya.
Oo BADA, em ani miya kunai logo wainono,
em oya waiyawemo kwa tavaitemai
te ḡome ka miya nonoḡa.
- 18 Oo BADA tam em waibadana
em lava lisidimo ya kena nonoḡa.”
- 19 Bi Islael lavedi nisa modonaḡa doḡa
ḡasaḡasalinaḡa a damana. Bi Idip ḡalibonana
ena osi, seliot bi osi tauvelauedi nisamo a bulu
biBADA nisa i natome munaḡe te i wai kwesi
tawidi.

Miliyam ena Sale

20 Bi taugiuwatana Miliyam, Elon nuvuna, ena
kelekelele i vai bi waivini ḡesaudi a kaiwata te
kelekelele a kwadiyedi bi a bigabiga. 21 Ḡome
Miliyam i salena gado,

“Oo, BADA ta kasaḡesaḡe banina tana ena ḡaviya i
lauyovoḡedi,
tana osi tauvelauedi nisamo i kabuludi.”

Gauba waiḡolana i visuvisu

²² Kamaina bi Mousis Islael lavedi i wai dolidi nisa sabasabana a gose bi a nawa kalakalalele, dobu isana Sula. Gome lağan faiona a babala kalakalaleleğa bi gauba mote bamo a banavi.

²³ Bi tedi dobu isana *Mala** ġome a tava bi gauba waiğolana a banavi bi mote luvana te maso a tego

²⁴ Bi lava a wawalu Mousis lisinemo bi a giuna gado, “Bai ka tego?”

²⁵ Taunana aubaina Mousis BADA lisinemo i laupali bi BADA kai selipapina i wailove. Kamaina bi Mousis i vai bi gaubemo i pwalağe nawe, te gauba tegona i visu.

Mba ġome BADA waiğake i vitedi bi i wailaulubudi te sa kaiwata e geğa. ²⁶ Bi i giuwedina gado, “Bamoda BADA Maimaituwa kalinana ko vaiye kauwena, ena ġowana ko voyyena bi kota waiğake ko kaiwatedina ba tagu mote sida yàma vitemi maibena Idip lavedi e vitevitedina. Tagu BADA, tauwaiyawasanimi.”

²⁷ Bi tedi a tava dobu isana Elim, ġome tovosawapedi 12 doğa noponemo a laulaupusuwali sağa bi gogoka kaidi wapedi 70 pakedimo gauba diyanemo a lauğalavu.

16

Kalakalalemo BADA Islael lavedi kani i vitedi

¹ Islael lavedi matabudi Elim dobuna a gose bi a modina a nawa Sina kalakalalalenemo a tava. Sen ba Elim bi Sainai mododimo. Sauginemo Islael lavedi Idip a potiyovo kamağe bi Sina dobunemo a tavana ba nawalai wailabuna, lağan

---

* **15:23:** Ġibulu kalinedimo Mala banina ba waiğola.

wai 15-nemo.* ² Lava matabudi kalakalalemo bi ḡome a wawaluna Mousis bi Elon lisidimo.

³ Bi Islael lavedi a giuwedina gado, “I visu te tama maso Idipmo, BADA nimanemo ke peki! Ḡome ba musala gulewidi ke miya waikwaivivili bi ke kanikanina ema ḡowana luvanemo bi tam kalakalalenemo kunai doli tavaitemai bi kani ka pekipeki.”

⁴ Kamaina bi BADA, Mousis i giuwena gado, “Tagu kani malaḡa yà ḡini yovoḡena temi aubaimi. Laḡan onena ba lava kani sa laitupana laḡan ḡemota luvana. Niga mainana yà voiye te yài laulubudi bi yà kita, te egu waigake male sa kaidididi ee geḡa.” ⁵ Tedi laḡan wai 6-nemo maso kani a vononoḡe laḡan labu luvedi.

¹¹ Bi BADA, Mousis i giuwena gado, ¹² “Tagu Islael lavedi edi wawalu e vaiye. Kwa giuwedi te tedi aubigamo, musala sa kani bi olaolalemo ba buledi sa kanidi edi ḡowana luvanemo. Bi ḡome kaka sa sibe te tagu BADA edi Maimaituwa.”

¹³ Mba aubiganemo galewemo mwanuwa fatafatagugu wapewapedi a lovo yovo bi ḡalavu diyana ai wanavu bi olaolalemo ba silovu ḡalavu i waikaivivili. ¹⁴ Laḡannemo silovudi a ḡasaḡasala ba mwali kitedi maibena kunakunawa ḡalavu diyana ai wanavu. ¹⁵ Bi laḡannemo Islael lavedi a kitakita ba mote a sibe te bai mwalina bi taudiḡa ai talavivilana gado, “Niga bai mwalina?”†

---

* **16:1:** Islael lavedi nawailai dolidolina laḡan wai 15-nemo Idip a potiyovo kamaḡe. Bi Sen Kalakalalalenemo a tavana ba nawalai wai labuna laḡan wai 15-nemo, mba ba nawalai ḡemota.

† **16:15:** Isa mana banina ba niga bai mwalina.

Bi Mousis i giuwedina gado, “Niga kanina ba BADA i vitemi te ko kani. ¹⁶ Bi niga ba BADA ena giu vavasāğa temi lisimimo, “Temi ġemoġemotağa emi luvamo kani ko laitupa, te kaputila labu ba lava ġemota aubaina.” †

¹⁷ Taunana aubaina Islael lavedi Maimaituwa bai i giugiuwena mainana a voiye, te ġesaudi ba a laitupa gulata bi ġesaudi mote a laitupa gulata. ¹⁸ Tedi mabai bi a lailaitupa gulatana ba a luvedi te mote nevana i kena gwasa bi mabai mote a laitupa gulata ba mote a maluwabi. Bi matabudi edi luva ġemoġemotina.

¹⁹ Kamaina bi Mousis i giuwedina gado, “Aiyai mote imai tope bokina aubaina.” ²⁰ Bi geġa te ġesaudi mote Mousis kalinana a vaiye bi kani nevana ai tope, olaolala ġesaunemo kani a bova bi a lau mwatamwata. Taunana aubaina Mousis lisidimo i medi gulata.

²¹ Bi olaolala onena, lava matabuna i lailaitupana ena luvamo bi suwala i saġa i poupoudidina ba mana a laulaulesalesa. ²² Bi laġan wai 6-nemo ba ġemoġemotağa kani a laitupa te kaputila 4 luvana ba lava ġemota aubaina. Kamaina bi Islael wai babadidi a nawa Mousis lisinemo bi ai talayena gado, “Laġan onena ba kaputila labu luvedi ke lailaitupa bi bai aubaina niganana kaputila 4 ka laitupa?” ²³ ✧ Bi Mousis i giuwedina gado, “BADA niga mainana i giu vavasāğa: Bokina ba waiyawasi laġanna, laġan laukaina tana aubaina. Taunana aubaina ko laubuka ee ko

---

† **16:16:** Ġibulu kalinedimo container 2 litre luvana. ✧ **16:23:** Pot 20:8-11

laukweli bi bai ko kanikani sakona ba koi tope te bokina aubaina.”

²⁴ Bi Mousis bai i giugiuwena mainana a voiye te olaolala ġesauna ba kani mote a sisi ee a bova.

²⁵ Bi Mousis i giuna gado, “Temi niganana kemiya ko kanidi, banina niganana waiyawasi laġanna, BADA ena laġan laukaina. Bi niganana mote kani ġalavu diyanemo koma banavi. ²⁶ Laġan 6 nopodimo kani ko laitupa bi wai 7-na ba waiyawasi laġanna, mote kaka bai koma banavi.”

²⁷ Bi laġan wai 7-nemo lava ġesaudi a nawa te maso kani a laitupa bi geġa te kani mote a banavi. ²⁸ Kamaina bi BADA, Mousis i giuwena gado, “Lava kwa giuwedi “Temi wala te niganana bai aubaina mote egu waiġake bi egu wailovelove koma kaikaiwatedi? ²⁹ Ko noġoti kauwe te BADA waiyawasi laġanina i vitemi. Taunana aubaina laġan wai 6-nemo ba laġan labu luvedimo, kani i vite wainonomi. Bi waiyawasi laġannemo lava matabudi maso vanuwemo a miya bi mote maso a nawa kani a lailaitupa.” ³⁰ Taunana aubaina waiyawasi laġannemo lava mote kani a laitupa.

³¹ Israe! lavedi kanina ai isana *mana* bi potipotina maibena keliko bi dinina maibena iwavi.Š

³⁵ ✧ Bi Israe! lavedi kwalabu 40, nopodimo mana a kani nawe eete ani bayau dobuna visuvusunemo a tava. Tedi mana a kanikanina eete Keinan doġana ena palatemo a tava.

Š **16:31:** Ġibulu kalinedimo kai coriander pouna a koi luvae.

✧ **16:35:** Dys 5:12

17

Gauba lakudabadabamo i laupusuwali

¹ ✨Israel lavedi matabudi dobu isana Sen kalakalalelena a gose bi dobu te dobu a nawayedi, BADA ena giuvavasaga luvanemo. Tedi dobu isana lefidimmo a galavu, mba gome mote gauba te Israel lavedi maso a tego. ² Taunana aubaina tedi Mosis vaitena ai kagiu bi a giuwena gado, “Gauba ku vitemai, ka tego!”

Bi Mosis i giuwedina gado, “Temi bai aubaina ko giugiuvitavitala bi kota BADA ko wai laulubu?”

³ Bi gome lava gadomagu a vokwalekwaleye bi Mosis a giu vitavitalena gado, “Tam bai aubaina ma natunatumai bi ema gamogamo vaitedi kuna kapotiyovomai Idipmo bi niganana gadomagu yai pekimai?”

⁴ Kamaina bi Mosis BADA lisinemo i binau sagona gado, “BADA, niga lavedi bainewa ya voyiedi? Tedi sebuna te sa lauğakimigu.”

⁵ Bi BADA, Mosis ena giu i wai munena gado, “Israel waibabadidi gesaudi kwa legaudi bi kwai dolidi te ko nawa. Bi tam digonemo Naelo gaubina kuna kwapukwapuna mba digonina kwa vai bi ko nawa. ⁶ Bi Olebimo* kaka tagu matemimo ya moito. Bi tam lakudabadaba kwa gwali te gauba ya laupusuwali bi lava sa tego.” Bi BADA bai i giugiuwena Mosis mainana i voiye te Israel waibabadidi a kita.

⁷ Kamaina bi Mosis mba dobuna i wai isana *Giuvitavitala bi Laulubu*,† banina Israel lavedi

---

✨ **17:1:** Nam 20:2-13   * **17:6:** Olebi mba taunana oya Sainai.

† **17:7:** Massah ba Giuvitavitala bi Meribah.

ḡome a giuvitavitala bi BADA laulubumo a sako bi a giuna gado, “BADA niga ḡome vaiteda ee geḡa?”

Islael lavedi Amelekai lavedi vaitedi ai ḡasiḡasi

⁸ Bi Islael lavedi lefidimmo a miyamiya bi Amelek lavedi a tava te a suluvaidi. ⁹ Kamaina bi Mousis Diyosuwa i giuwena gado, “Oooloto kwa vinedi bi ko nawa Amelek lavedi vaitedi koi ḡasiḡasi. Bi bokina ba tagu Maimaituwa diḡona i giugiuwena yà vai bi dabatuwamo yà moito.”

¹⁰ Bi Mousis bai i giugiuwena mainana Diyosuwa i voiye te Amelek lavedi vaitedi ai ḡasiḡasi. Kamaina te Mousis, Elon bi Uwa a nawa dabatuwamo. ¹¹ Bi Mousis nimanemo diḡona i kailagetina bainewa lofana ba Islael lavedi a ḡaiḡailisi bi laḡannemo nimana i sivusivu yovoḡedi ba Amelek lavedi a ḡaiḡailisi. ¹² Bi laḡannemo Mousis nimana i galigalina ba tedi ḡakima a vai, a sako bi Mousis dabanemo i miya. Ḥome Elon bi Uwa nimana a kai laḡetidi, ena tau kataiyanemo bi ena tau ḡeniyanemo bi mainana a kaididi eete suwala i bulu. ¹³ Taunana aubaina Diyosuwa bi tausaguna vaitedi Amelek lavedi, edi tauwaiḡaviya kepatemo ai peki kovidi.

18

Detolo Mousis i vakita

¹ Mousis botiyana Detolo tana Midian pilisina. Bi i vaiye te Maimaituwa mwali matabuna Mousis bi Islael lavedi aubaidi i voyedi, laḡannemo Idipmo i kapotiyovodi.

⁵ Detolo bi natuna waivinina Mousis mwana natunatuna ooolotodi labu vaitedi a nawa

kalakalalelemo Mousis lisinemo, Maimaituwa ena oya pakanemo ġome Islael lavedi a lau ġalavu bi a miyamiya. ⁶ Detolo yaġolo etamo bi Mousis ena giu i giukamaġena gado, “Tagu botiyam Detolo, mwanem bi natunatumi labu vaitedi ka natonatona lisimmo.” ⁷ Mba ġome Mousis i potiyovo te botiyana Detolo matanemo i laudune bi i waisuluve. Kamaina bi ġome ai tala vivilana gado, “Tam yawayawasanim, ee?” Kamaina bi palai noponemo a sola nawa.

⁸ Bi BADA Islael lavedi waiyawasanidi aubaina bi baibaġa i voivoiyedina ġalibona bi Idip lavedi lisidimo, bi kota etamo pilipili a banabanavidi bi BADA i waiyawasanidina taudidi botiyana i tainuwatau ⁹ Laġannemo Detolo niga giudi i vaiyedi ba nuwana i visu te Islael lavedi ba Idip edi waibada dibunemo a miyamiyana BADA i kapotiyovodi.

¹⁰ Bi i giuna gado, “BADA ta kasaġesaġe banina Idip bi ġalibona edi waibada gabulinemo Islael lavedi tana i kapotiyovodi. ¹¹ Niganana kaka e sibe kauwe te BADA i ġailisi gulata, mote mai maimaituwa ġesaudi. Banina Idip lavedi a nuwa saġasaġa bi Islael a laulau kivigebogeboyedi bi tana i kapotiyovodi.”

Mousis taulauetala i vinedi

¹³ Bokina mainana Mousis etala gabunemo i miya saġa, i lau etala bi lava edi pilipili i kaka didimanidi. Lava ġome Mousis a moito wai kwai-vivili olaolala te i nawa i aubiga. ¹⁴ Laġannemo botiyana Detolo i kita te Mousis bai matabuna lava aubaidi i voivoiye ba i giuwena gado,

“Bai aubaina te mba kauwina tam taumḡa lava aubaidi kwa voivoiye? Taumḡa kuna miya bi lava a moito kwaivivilem bi kuna waitalapiliyedina eete suwala i bulu?”

¹⁵ Bi Mousis botiyana i giuwena gado, “Niga mainana yà voivoiyena banina lava sa nato lisigumo te Maimaituwa ena ḡowana etana sa sibe kauwe. ¹⁶ Laḡannemo lava aimiyataulina ba sa natomedi lisigumo bi Maimaituwa ena waigake luvanemo yà kadidimanidi.”

¹⁷ Ġome Detolo i giuwena gado, “Mba mainana kwa voivoiyena mote i visu, mba ya poka kauwem. ¹⁸ Niga noyana ba i vita kauwa te taumḡa kwa voivoiye male tam bi lava ya pokemi. ¹⁹ Mousis kwai beyavaiyegu bi bai yà giuwemna ba Maimaituwa ya sagum te mainana kwa voiye. I visu te tam lava aubaidi Maimaituwa matanemo kwa moito bi laḡannemo lava edi pilipili sa natomedina lisimmo ba pilipilidi tana kwa vite. ²⁰ Maimaituwa ena waigake bi ena eta lava kwai lovelovedi te ena ḡowana luvanemo sa miya bi ena noya sa voiye. ²¹ Bi kwai laulau kita te ooloto Maimaituwa tauvivilena, nuwanuwaueuyedi bi lava edi waikitamo ba tedi lava visuvisudi bi mote lava sima nato sima laukagesoluḡedi. Mba lavedidi kwa vinedi te lava wapedi 1,000, 100, 50 bi 10 sai badayedi. ²² Bi tedi lava tauetaledi sa tubuḡa bi lava waimiyataulidi edi pilipili sa kadidimanidi. Pilipili keikeilikidi tedi sa kadidimanidi bi nananakidi sa natomedi tam lisimmo. Niga mainana kaka tam sa sagum te em noya ya tekateka. ²³ Bamoda niga mainana kwa voiye ba Maimaituwa ya sagum te noya

mote ima pokam. Temi lava edi pilipilimo ko sagudi te ma nuwavisudi sa nawa edi ani miyamo.”

²⁴ Mousis botiyana kalinana i vaiye bi bai matabuna i giugiuwena mainana i voiye. ²⁵ Tana Israel lavedi nopodimo lava nuwauyeuyedi i vinedi te lava edi babada. Tedi lava wapedi 1,000, 100, 50 bi 10 taukitawatedi. ²⁶ Tedi laḡan matabuna lava edi pilipili a kaka didimanidi. Bi pilipili nananakidi ba a nawenawedi Mousis lisinemo bi keikeilikidi ba tedi a kaka didimanidi.

²⁷ Detolo botiyana Mousis i wai ebo bi i munaḡa ena dobumo.

19

BADA Sainaimo Israel lavedi lisidimo i kamaḡati munaḡe

² Israel lavedi Lefidim a gose bi a modina a nawa kalakalalelemo, Sainai oyana pakanemo a ḡalavu.

³ Ḡome kaka Mousis i saḡa i nawa oyamo Maimaituwa lisinemo. Mba oyanemo BADA, Mousis i giuwe te Deikap ena tubulelesa Israel lavedi ya tai nuwataudina gado, ⁴ “Tagu bai Idip lisidimo e voyiyena temi kona sibe. Maibena boniya bainewa natunatuna mabenemo ya ava'avalana, kota tagu mainana nimagumo eete niga ḡome e tavaitemi. ⁵ ✧Bamoda, giugu ko voteyateyae bi niganana egu waianina ko kaiwata kauwena ba temi egu lava otimi ko tubuḡa. Dobu matabuna ba tagu mabigumo bi temi ba tagu egu lava otimi. ⁶ Tagu egu waibada

---

✧ 19:5: Wai 7:6

noponemo ba temi matabumi pilisi noyana ko voiye. Bi temi niga dobuna noponemo ba egu lava waiyawa otimi ko tubuḡa. Niga giudi taudidi Israeḡ lavedi kwa giuvitedi.”

⁷ Kamaina bi Mousis i munaḡa yovo bi Israeḡ lavedi edi babada i giuwedi te ai ḡemotidi bi BADA bai i giugiuwena matabuna i giuvitedi. ⁸ Kamaina bi lava matabudi ai anina bi a giuna gado, “Kamaina, BADA bai i giugiuwena ka voiye.” Ḡome Mousis, lava edi waianina i vai bi i saḡa i nawa te BADA i giuvite.

⁹ Ḡome BADA, Mousis i giuwena gado, “Tagu kaka giyou pwatapwatanaḡa yà nato lisimmo, te lava sa vaiyegu vaitem ta waigiugiu. Niga mai kauwinemo kaka tam bai kwa giugiuwena laḡan matabuna sai sumaḡe wata.”

Kamaina bi Mousis lava edi waianina BADA i giuvite. ¹⁰ Ḡome BADA, Mousis i giuwena gado, “Kwa yovo kwa nawa bi lava kwa giuwedi te niganana taudiḡa sa vokaukauwedi bi kota kwa giuwedi te bokina ba edi gala sa koḡedi kaka tagu BADA sa lauduneyegu. ¹¹ Lava kamaina te sa vononoḡa bi sa miyamiya. Bi laḡan wai faioninemo ba Sainai oyanemo tagu BADA yà yovo te sa kitagu. ¹² Tam palata kwa solu waikwivivili oya pakanaḡa bi lava kwa giuwedina gado, ‘Ko kita kauwa te palata koma potitawi bi oya paka otinemo koma tava bi koma saḡai. Aiyai i nawa bi oyana i taukonina, mba kamaina te sa lai peki. ¹³ Niga mai lavana ee ḡamoḡamona palata i potitawi bi oyana i taukonina ba lavana ee ḡamoḡamona koma taukoni. Mba lavana ee ḡamoḡamona ko lau pawasi ee ḡakimemo ko lai

peki.’ Lağannemo bi bwagigi sa suvesuve wai lofalofa bi daguguna dididiga ko vaiyena ba lava oya pakanemo sa nato.”

¹⁴ Ğome Mousis i munağa yovo lava lisidimo bi i giuwedi te taudiğa sa vokaukauwedi bi edi gala sa koğedi, BADA lauduneyena aubaina. ¹⁵ Bi kota Mousis lava i giuwedina gado, “Lağan waifaionina aubaina ko vononoğa. Bi lağan labu nopodimo mote tubuğa komai ğemoti.”

¹⁶ Kamaina bi lağan waifaionina olaolalemo palele i talatalağa ba namanamali i kivi bi kai sikeina baduwalina i yovona oya dabanemo. Bi bwagigi daguguna dididiga i ğabağaba wailofalofana a vaiye. Bi lava matabudi naila i ka gusugusudi. ¹⁷ Kamaina bi Mousis lava i lau etadoliyedi te palai a potiyovo kamağe bi a nawa oya pakanemo a moito bi ğome Maimaituwa vaitena ai taubanava. ¹⁸ Bi Sainai oyana matabuna sikei i sumatawi banina BADA kaiğa i yovo. Bi sikei i sağa i nawana mai vagala sai tuni bi baduwalina. Bi oyana matabuna i gusu gulata. ¹⁹ Bi bwagigi daguguna i sağa te i sağa yabayababa. Bi lağannemo Mousis Maimaituwa lisinemo i giugiu ba Maimaituwa ena giu i wai munena maibena palele daguguna. ²⁰ Ğome BADA i yovo Sainai oyana dabanemo bi Mousis i giuwe te ya sağa ya nawa lisinemo. Kamaina bi Mousis i sağa i nawa.

20

Waiğake wapana 10

¹ Maimaituwa niga giudi matabudi Islael lavedi i giuvisedina gado,

- ² “Tagu taunana BADA emi Maimaituwa, temi Idipmo konai taupaula yababa bi e kapotiyovomi.
- ³ Temi nimemimo mote maimaituwa ḡesaudi koma voyiedi bi koma lauduneyedi. Tagu tauguḡa ko lauduneyegu.
- ⁴ Temi nimemimo mote koikoitau koma voiye kitana mai bai galewemo e dobumo e nisa dibunemo. ⁵ ✧Bi koikoitaudi mote koma lauduneyedi. Tagu emi Maimaituwa tagu BADA unuunuligu. Tagu tauguḡa ko lauduneyegu. Magula mabai a dabod-abokeguna ba tagu kaka natunatudi, iteitedi, nosinosidi bi waḡewaḡedi yà kovoḡidi. ⁶ Bi kota tedi mabai tagu sa ḡoēḡoēgu bi egu waiḡake sa kaikaiwata ba tagu egu ḡoe kenakenana tedi lisidimo ya kena nonoḡa, kimta ani iyaiyava kasaḡa nopodimo.
- ⁷ Tagu BADA emi Maimaituwa mote isagu komai beyabeyakuluḡe, aiyai mainana ya voyiena ba yà kovoḡi.
- ⁸ ✧Waiyawasi laḡanna waiwaiyawina ko noḡoti bi ko vivile kauwe. ⁹ Laḡan 6 nopodimo temi emi noya matabudi ko voyiedi, ¹⁰ bi laḡan wai7-na e vine te tagu BADA emi Maimaituwa lisigumo koi yawasi bi mote aiyai ima noya. Temi, natunatumi, emi taupaula oloolotodi bi waiwaivinidi, emi ḡamoḡamo bi tautavatava matabudi lisimimo sa miyamiyana ba mote sima noya. ¹¹ ✧Banina tagu BADA laḡan 6 nopodimo

---

✧ **20:5:** Pot 34:6,7; Wai 7:9,10   ✧ **20:8:** Pot 16:23-30   ✧ **20:11:** Pak 2:1-3

galewa, dobu bi nisa nopodimo mwali matabudi e voyedi. Bi laḡan wai 7-nemo ei yawasi bi niga laḡanna e kavisuvisu bi e voye te laḡan waiwaiyawina.

12 ✧ Tamam bi tinam kwa viviledina ba tagu BADA em Maimaituwa niga dobuna yà vitevitemna noponemo em miya ya lofa.

13 ✧ Mote lava kumai peki.

14 ✧ Mote mwanem kuma vawaidoḡa.

15 ✧ Mote kuma danene.

16 ✧ Mote em tau kaiyovumo kumai wavu yababe.

17 Mote em tau ena vanuwa, ee mwanena, ee ena taupaula olotona ee waivinina, ee ena bulumakau, ee ena donki bi ena pulapula ḡesaudi kuma kita konekonedu.”

21

Laukivigeboḡe ena waiḡake

12 “Aiyai bi ena tau i katikativunu bi i pekina ba lavana kota sa laipeki. 13 ✧ Bamoda aiyai ena tau i katikativunu bi mote waipekina aubaina bi i pekina ba tagu taulaipekina ena ani kandavona gabuna yà vine te ḡome ya nawa bi ya yawasana. 14 Bi laḡannemo aiyai ena tau vaitena a waiḡasiḡasi bi i waipeki otige bi i naila i nawa egu oltamo yawasana aubaina ba lavana ko nawe tabunemo bi ko lai peki.

✧ **20:12:** Met 15:4, 19:19; Mak 7:10, 10:19 ✧ **20:13:** Pak 9:6; Met 5:21, 19:18; Mak 10:19 ✧ **20:14:** Met 5:27, 19:18; Mak 10:19 ✧ **20:15:** Met 19:18; Mak 10:19 ✧ **20:16:** Pot 23:1; Met 19:18; Mak 10:19 ✧ **21:13:** Nam 35:10-34

15 “Bamoda aiyai tamana e tinana i kwapuna ba tana kota sa laipeki.

16 “Bamoda aiyai lava i danenevai bi ya kuneye mane aubaina e yağolo lisinemo ya miyamiya bi a banavina ba kamaina te taudanenena sa lai peki.

17 ✨“Bamoda aiyai tamana ee tinana i pasilina ba lavana sa lai peki.”

22

Miya kauwa ena giugiu

16 “Bamoda oloto i ġoe te guguini totopa vaitena sa kenana ba kamaina te matavoi guguini ena magula ya vitedi kaka ya naġi. 17 Bamoda waivini tamana bi olotona i dabokena ba kamaina te oloto manemo totopa ena magula yai mai’idi.

18 ✨“Bamoda aiyai waivinina ya yabuyabune ba kamaina te sa laipeki.

19 ✨“Bamoda aiyai olotona ġamoġamo i wai mwanemwanenayena ba kamaina te sa laipeki.

20 “Bamoda aiyai maimaituwa ġesauna lisinemo ġamoġamo i lausewasewaye bi mote tagu BADA lisigumo ba lavana sa lai peki.

21 “Tautavatava emi dobumo a tava bi sa miyamiyana mote koma laukivigeboyedi. Banina ko noġoti te temi wala mainana Idipmo tautavatava kona miyamiya.

22 “Iwape bi kedakeda edi mwali matabuna mote koma vaġaġalidi. 23 Bamoda temi mainana ko voivoiye bi sa ġaba saġana tagu BADA lisigumo ba kalinedi ya vaiye 24 bi egu medi ya laukamaġe

---

✨ 21:17: Met 15:4; Mak 7:10 ✨ 22:18: Wai 18:10,11 ✨ 22:19: Liv 18:23

te kepatemo yài pekimi. Bi mwanewanemi sa iwape bi natunatumi saila kedakeda.

²⁵ “Bamoda egu lava wainuwatoitoidi bi mane kuna vitedina ba manena bainewa ena didiga kota mainana sai sipo. Bi mote kuma giuwedi te manena sima lai pwata bi sima vitem, maibena lava ḡesaudi sa voivoiyena. Tedi lava lisidimo sa nawa bi mane sa vai bi muliḡa sa giuwedi te mane sa lai pwata, kaka sa vitevite munaḡedi.

²⁶ Bamoda em tau mane i waibaḡam te kuna vite bi mataila ba ena kwesi kuna vai ba tam kwa vite munaḡe, muliḡa kaka suwala ya bulu. ²⁷ Banina mba galana ḡemotina ena kwesi. Bamoda galana mote kuma vite munaḡe ba bai yai kwesi bi ya kena. Bamoda mainana kwa voivoiye bi sagu aubaina ya ḡaba saḡana ba tagu ena ḡaba yà vaiye. Tagu ba laulaunuwatoigu.”

23

Tam waiḡakemo kwa moitodidi

¹ ✧ “Tam mote waiwavu kaikaiyovudi lava lisidimo kuma vaiyedi bi kuma giu nawedi. Bi laḡannemo etalemo kuna moitona ba kamaina te giukauwemo kwa giu bi mote gebo taukauwena, mulinemo kuma moito. ² Laḡannemo lava wape-wapedi gebogebos sa voivoiye ba mote nuwam sima solu bi mulidimo kuma nawa. Didimana etana kuma ka neḡaneḡa.”

24

Waianina bagibagina

✧ 23:1: Pot 20:16

³ Mousis i yovo munağa lava lisidimo bi BADA ena waiğake bi ena wailovlove matabuna lava i giuvitedi. Bi tedi matabudi ai anina ġemota bi a giuna gado, “Kamaina, tama BADA bai matabuna i giugiuwena ka voiye.”

⁴ Ğome Mousis, BADA ena giu bi ena waiğake bukamo i gilumidi. Bokina mainana olaolalemo i kenamoito bi oya pakanemo olta i voiye. Bi kota ġakima nananakidi 12 i waimoitodi bi ġakimidi ba Islael dam 12 yawai matailedi.

⁵ Kamaina bi Mousis Islael ewaewalidi i giukamağedi te ġamoğamo a vunudi bi BADA lisinemo sewasewa a gabuğosedi. Bi kota bulumakau a lausewasewayedi BADA lisinemo wainuwağemota aubaina. ⁶ Ğome Mousis ġamoğamodi kwasinidi nevana abomemo i ġini yovoğe bi olta dabanaga i lai sepusepu nawe.

⁷ Tana kota waianina bukana i vai bi i iyevi lava matabudi lisidimo. Tedi matabudi BADA giuna a vaiye bi a giuna gado, “Kamaina, tama BADA bai matabuna i giugiuwena ka voiye.”

⁸ ☆ Mousis kwasina abomina i vai bi lava i laisepusepudi bi i giuna gado, “Niga kwasinina ba waianina matailina ya laibagi BADA i voivoiyena.”

¹² BADA, Mousis i giuwena gado, “Kwa sağa oyamo lisigumo kwa miyamiya kaka, ġakima labu tabetabedimo egu waiğake bi egu wailovlove e gilugilumina ya vitem. Bi kwa yovo kwa nawa bi lava kwai lovedi te sa kaiwatedi.”

¹³⁻¹⁴ Kamaina bi Mousis tausaguna Diyosuwa vaitena a vononoğa, oya sağaina aubaina. Tana

waibabada i giuwedina gado, “Niga ġome ko labelabemai eete ka yovo munaġa lisimimo. Elon bi Uwa ba niga vaitemi bamoda aiyai ena pilipili ba ya nawa lisidimo te sa kadidimani.” Ġome Mousis bi Diyosuwa Maimaituwa ena oya saġaina ai tubu.

¹⁵ Mousis i saġa i nawa Maimaituwa ena oya dabanemo bi giyou pwapwatana oyana i sumatawi. ¹⁶ Bi BADA namalina i yovo Sainai oyana dabanemo bi giyou i kenana eete laġan 6 a kovi. Bi laġan wai 7-nemo giyou noponaġa BADA, Mousis i giuwe te ya nato lisinemo. ¹⁷ Bi Islael lavedi BADA namalina oya dabanemo a kita saġe maibena kai vavanina, ġemoġemotina dobu ya kala ġosa. ¹⁸ Mousis oya i saġai te giyou noponemo i sola nawa. Bi oyanemo i miyana laġan 40 bi dudubala 40.

25

Maimaituwa ena palai waiyawa ġalana wailovelovena

Maimaituwa Mousis i giuwe te lava ya giuwedi te edi puyo mwali tabudi bi tabudi sa natomedi Maimaituwa ena palai waiyawa voyiyena aubaina.

⁸ BADA, Mousis i giuwena gado, “Islael lavedi kwa giuwedi te waitaubanava palaina waiyawa sa ġala te tagu tedi vaitedi ka miya. ⁹ Niga palaina nopona ba ena ġonaġona vaitedi sa voyiyedi, tagu ya wailovemna mainana.”

Waianina bogesina

¹⁰ Tedi akesiya kainemo bogesi sa voyiyena ba lofana 110 sentamita, ena taba ba 66 bi kaidakina

ba 66 sentamita. ¹¹ Bi bogesina nopona bi taulina matabuna gold gabugabu vuneḡinemo sa pati yaḡosi. ¹² Bi lin 4 ko voyiedi kewa ani laitatana. Lin labu niga nevanemo bi labu noko nevanemo. ¹³ Tam anikewana kai akesiyamo kwa voyiedi. Bi kewedi mododi goldimo kwa pati yaḡosidi. ¹⁴ Bi tam kewa lin nopodimo kwa laitatedi ani-lauavala. ¹⁵ Niga kewedi ba lin nopodimo sa kena mote koma soluvaidi. ¹⁶ Laḡannemo bogesina kwai kovina ba waianina ḡakimidi tabetabedi labu dabedimo waigake gilugilumidi bogesina noponemo kwa sivu yovoḡedi.

¹⁷ “Bogesi kuvuna goldimo kwa pati yaḡosi. Mba kuvunana ba gebogebo ani noḡotikamaḡena gabuna. Lofana ba 110 sentamita bi tabana ba 66 sentamita. ¹⁸ Bi gold ko bibi waitabetabedi te kelubim aluwidi labu ko voyiedi. ¹⁹ Bi kuvu dabanemo aluwidi kwa pati waigemotidi, ḡesau isunemo bi ḡesau isunemo. ²⁰ Kelubim aluwidi labu kwai moitodi te matedi gabu ḡemota. Bi mabedi kuvuna sai kwesitawi bi sa kitakita yovoḡe. ²¹ Kamaina bi ḡakima tabetabedi dabedimo waigake gilugilumidi bogesina noponemo kwa sivu yovoḡedi bi kuvuna kwa vai te kwa kuvu. ²² Bi waianina bogesina kuvu dabanemo, gebogebo ani noḡotikamaḡena gabunemo kelubim labu gavogavodimo, tagu tam vaitem tai taubanava. Bi egu waigake matabudi ya vitem Israel lavedi aubaidi.”

Maimaituwa kota Mousis i giuwe te bainewa bena olta goldimo voivoiyena piupiu ani gabuna. Bi kwadam kaina lagana 7 ya voyiedi. Tana kota Mousis i giuwe bainewa palai waiyawa ya voyie.

Bi noponemo nakanaka labu, guduboyo yai dawete yai govegove. Bi kota i giuwe te blonsimo olta ya voiye ġamoġamo ani lausewasewayeri bi aboma dididiga ani launimakoġa.

28

Pilisi edi gala

¹ BADA, Mousis i giuwena gado, “Mousis niganana tinanatum Elon bi natunatum oloolotodi, Nadab, Abiu, Eliyesa bi Itama kwa natomedi. Tedi Islael lavedi nopodimo tagu e vinedi te tedi wai pilisi noyana aubaigu sa voiye. ² Temi gala kipokipolidi bi waiwaiyawidi Elon aubaina ko voyedi te laġannemo ya kotedina ba lava sa kita bi sa vivile. ³ Bi lava laulau vevewanidi tagu nuwayuyaya e vitevitedina taudidi, kwai ġemotidi bi kwa giuwedi te pilisi galedi sa voyedi Elon aubaina. Bi tana pilisi noyanemo kwa vine kamaġe te aubaigu yai pilisi.”

31

Maimaituwa ena palai tauvoyena

¹ Kamaina bi BADA, Mousis i giuwena gado, ² “Kwai beyavaiya, tagu Uli natuna Besalel e vine. Tana ba Uwa itana tedi Diuda ena dam. ³ Tagu Aluwigumo tana ei wanavu bi lauwevewana nuwayuyaya e vite te tana mwali matabudi ya voyedi. ⁴ Tana goldimo, silvemo bi blonsimo ⁵ ya lau vevewanayeri bi mwali tabudi bi tabudi kaimo bi ġakimemo aluwidi sa tubuġa.

⁶ “Bi tausaguna Oliyab Abisamak natuna, Den damnemo tagu e vine. Bi kota lava ġesaudi vaitedi

lauvevewana ena nuwauyauya e vitedi te tagu bai tam e giugiuwemna kwa giuwedi te niga kauwidi sa voyiedi:

⁷ Egu palai waiyawa nopona ḡonaḡonana, waianina bogesina bi kuvuna gebogebo ani noḡotikamaḡena gabuna vaitedi sa voyiedi.

⁸ Bi kota bena bi ena ḡonaḡona, kwadam kaina goldimo voivoiyena bi ena ḡonaḡona vaitedi.

Bi olta piupiu ani gabuna bi ena ḡonaḡona vaitedi sa voyiedi.

⁹ Bi sewasewa ani gabuḡosedi ena olta blonsimo voivoiyena ena ḡonaḡona vaitedi, bi ani launimakōḡa abomina kaina vaitena,

¹⁰ bi pilisi saḡasaḡa guletina Elon natunatuna vaitedi edi gala kipokipolidi bi waiwaiyawidi sa voyiedi te sa kotedi bi pilisi noyana sa voiye.

¹¹ Bi masi panepanena pilisi ani vine kamaḡedi aubaidi

bi kota piupiu panepanena gabu waiyawa aubaina sa voyiedi.

“Taulauvevewana lavedi ba niga mwalidi matabudi bainewa e giugiuwemna mainana sa voyiedi.”

32

Israel lavedi kau natuna aluwina a voiye bi a lauduneye

¹ ☆Sauginemo lava a kita te Mousis oyamo

i miyamiya gulata ba tedi Elon lisiinemo ai ḡemotidi bi a giuwena gado, “Niga olotona Idipmo i kapotiyovoda bi mote ta sibe te tana bai lisiinemo i tubuḡa. Taunana aubaina tada maso maimaituwa te voiye bi i lau etadoliyeda.”

² Kamaina bi Elon i giuwedina gado, “Mwanemwanemi, natunatumi oloolotodi bi waiwaivinidi beyedimo beya komakoma goldimo voivoiyedi ko kaikamakamaḡedi bi ko natomedi lisigumo.”

³ Kamaina bi lava matabudi beyedimo beya komakoma a kaikamakamaḡedi bi Elon a vite.

⁴ ✧ Kamaina bi tana gold i legaudi te i gabu waiwelowelodi te kau natuna aluwina i voiye. Laḡannemo lava matabudi koikoitauna a kitakita ba a binauna gado, “Oo, mani Islael, niga maimaituwana taunana Idipmo i kapotiyovoda!”

⁵ Laḡannemo Elon lava edi yasisi i kitakita ba koikoitau matanemo olta i voiye bi lava i giuwedina gado, “Bokina ba BADA* ena soi ta voiye.”

⁶ Bokina olaolalemo lava edi sewasewa ḡamoḡamo ani gabuḡosa bi musala wainuwaḡemota aubaidi a natomedi. Kamaina bi a miya a kani, a tego bi a tegobu'uwa te a kauwa yabayababa.

⁷ Kamaina bi noke oya dabanemo BADA, Mousis i giuwena gado, “Kwa munaḡa makai, lava Idipmo kuna ka kapotiyovodina ba kauwa gebo-gebo otidi sa voivoiyedi. ⁸ Tagu eta kauwa e wailovedina a pale bi tabudiḡa sa nawanawa.

✧ **32:4:** 1 Ḡali 12:28; Giu 7:41   * **32:5:** Niga ḡome ba waidiboḡemo BADA isana i vato yababe. Tedi edi koikoitau a voivoiyena lisiinemo a soi.

Tedi taudiḡa edi koikoitau kau aluwina goldimo a voye bi sa laulauduneye bi lisinemo sa laulausewasewa. Tedi a giu te mba maimaituwana taunana Idipmo i kapotiyovodi.”

⁹ BADA, Mousis i giuwena gado, “Niga lavedi e kita kauwedi te nopodi ḡaiḡaidi. ¹⁰ Mousis kwa kita kamaḡegu bi egu medi ya yovo lisidimo bi yà ḡosa kovidi. Bi tagu kaka yà voyem te em tubulelesa sa wapa bi em dam dididiga ya tubuḡa.”

¹¹ Bi geḡa te Mousis, BADA, ena Maimaituwa i waibaḡa vavasāḡena gado, “Aee, BADA, niga tam em lava otidi, em ḡailisimo Idipmo kuna kapotiyovodi. Taunana aubaina mote kuma medi bi kuma ḡosa kovidi. ¹² Bamoda kwa ḡosa kovidina ba Idip lavedi giudi sa vaiye bi sa giuna gado, ‘Egula, niga lavedi edi Maimaituwa noḡota gebogebona noponemo i saḡa, te i kapotiyovodi bi i nawedi kalakalalelemo bi i waipeki kovidi.’ Taunana aubaina medi kwa kaisako bi nuwam kwa vitale bi mote kuma ḡosa kovidi. ¹³ ✧ Tam isammo sauga bagibagina Eiblaḡam, Aisik bi Deikap lisidimo kuna voivoiyena taudidi kwa noḡotidi. Tedi lisidimo niga mainana kuna giu, ‘Tagu kaka emi tubulelesa wapawapa otidi, yà vitemina maibena kipola galewemo. Bi kota kuna giu te niga doḡana matabuna temi yà vitemi te emi tubulelesa sai taniwage.’ ¹⁴ Kamaina bi BADA ena noḡota i vitale bi Islael lavedi mote i waipekidi.

¹⁵ Ḡome Mousis ḡakima tabetabedi labu i avala bi i yovo munaḡa oya pakanemo. Bi mba ḡakimidi

✧ 32:13: Pak 22:16,17, 17:8

kalodimo bi taulidimo Maimaituwa ena waiğake i gilumidi. ¹⁶ Niga ġakimidi tabetabedi labu ba Maimaituwa nima otinemo i voyiedi bi i gilumidi.

Elon Israel lavedi i wai wavudi

¹⁹ Lağannemo Mousis oyamo i munağa yovo ġalavumo nuwana tava ba koikoitau kau natuna goldimo a voivoiyena a bigabigaye i kitedi. Ġome i medi gulata bi ġakima tabetabedi labu i ava'avalana, i pwalagedi bi ai dou kivikividi.

²⁰ Tana koikoitauna i vai bi kaimo i gabu, i dougudaguda te i waila kovu bi gaubemo i ġini yovoġe, i gwadai bi Israel lavedi i lau egelidi te a tego.

²¹ Ġome tana Elon i giuwena gado, “Niga lavedi bai kauwinemo nuwam a liuwe bi kunai aninedi te niga gebona dididiga a voie?”

²² Bi Elon ena giu i waimunena gado, “Aee egu bada, lisigumo kuma medi. Niga lavedi edi yawasana ba tam kuna sibe, tedi gebo voyiena lisidimo ba i tekateka. ²³ Tedi niga mainana a giuwegu, ‘Niga olotona Idipmo i kapotiyovoda bi mote ta sibe te tana bai lisinemo i tubuğa. Tau-nana aubaina tam maso maimaituwa aubaida kuna voie te i lau etadoliyeda.’ ²⁴ Taunana aubaina tagu e giuwedina gado, ‘Mabai beyakomakoma goldimo voivoiyedi lisimimo ko kaikamağedi.’ Bi a vitegu te tagu kaimo e gabudi bi koikoitau kau natuna i laumağata.”

²⁵ Mousis, i kita te Elon mote luvana lava ima labedi. Bi a voie munağedi te edi ġaviya edi waikitamo ba ani waigwaigwai. ²⁶ Kamaina bi Mousis ġalavu lovolovotavinemo i moito bi i

binauna gado, “Mabai bi BADA ena yawanimo ba lisigumo ko nato!” Kamaina bi Livai damna noponemo olooloto a nato lisenemo ai ġemotidi.

²⁷ Kamaina bi Mousis oloolotodi i giuwedina gado, “BADA Israe! edi Maimaituwa niga mainana i giu, ‘Matabumi emi kepata ko soluvaidi bi ġalavu isuna te isuna ko nawa yaġosi bi emi dam, valevaletimi bi emi lava koi pekidi.” ²⁸ Livai damna oloolotodi Mousis kalinana a voteyeteye bi mba laġanna ġemotinemo lava wapana 3,000 ai pekidi. ²⁹ Mulinemo Mousis mba oloolotodi i giuwedina gado, “Temi BADA kona voteyateyae bi kauwa didimanina kona voiye te natunatu otimi bi emi lava konai pekidi. Taunana aubaina BADA i kavisuvisumi bi i vine kamaġemi te pilisi noyana ko voiye.”

³⁰ Laġan i sako Mousis lava i giuwedina gado, “Temi ba kauwa gebogebo otina kona voiye. Tagu ya munaġa oyamo BADA lisenemo bi ya! baġa lubu te male emi gebogebo ya noġotikamaġedi.”

³¹ Kamaina bi Mousis i saġa i nawa BADA lisenemo bi i waibaġana gado, “Aiy! Niga lavedi ba kauwa gebogebo otina a voiye. Tedi taudiġa edi maimaituwa goldimo a voiye bi a laulauduneye. ³² Taunana aubaina niganana ya waibaġam te edi gebogebo maso kuna noġotikamaġe. Bi bamoda geġa ba kamaina te em buka noponemo em vinevine isedi kuna gilugilumidina bi tagu isagu kwa yasaġi kamaġe.”

³³ Bi BADA, Mousis ena giu i waimunena gado, “Geġa, aiyai gebogebo lisigumo i voivoiyena tana taunana isana egu bukamo ya! kaikamaġe.”

³⁴ Mousis kwa nawa bi egu lava kwa lau etadoliyedi te dobu e giugiuwemnemō gome kwa tavaitedi. Bi tagu egu aneya tam yai etadoliyem. Bi laḡannemo egu kovoḡa laḡanna ya tavana, kaka mba lavedi edi gebogebo dabanemo yà kovoḡidi.”

³⁵ Kamaina te ena kovoḡa saugina i tava bi sida gebogebo otidi i vitedi. Banina tedi Elon a giuwe te kau natuna goldimo i voiye bi a laulauduneye.

34

Mousis ḡakima tabetabedi labu valivaliudi i voiyedi

¹ BADA, Mousis i giuwena gado, “Tam ḡakima tabetabedi labu kwa bwalidi maibena dolinemo kuna wai doukivikidina bi mododimo giudi ḡemotidi yà gilumidi. ² Laḡan ya sako olaolalemo kwa vononoḡa bi kwa saḡa, Sainai oyana dabanemo bi ḡome tai taubanava.”

⁴ Kamaina bi Mousis ḡakima tabetabedi labu i bwali ḡavukidi kitedi maibena dolidolidi. Bi olaolalemo i avala bi i saḡa i nawa oya Sainai dabanemo BADA i giugiuwena mainana. ⁵ Ḡome Maimaituwa giyouḡa i yovo Mousis lisinemo bi isana i giu waimaḡati te tana BADA MIYAMIYA NONOḠINA. ⁶ ✧BADA, Mousis matanaḡa i nato i nawa bi i giuwena gado,

“Tagu BADA.

Tagu BADA taunana Maimaituwa lau launuwatoigu

✧ **34:6:** Pot 20:5,6; Wai 7:9,10

bi lau laukivivisuvisugu.

Tagu mote medimedi makaigu.

Tagu egu ġoe kenakena nonoġina lava li-
sidimo i didiga gulata.

Bai e giugiuwapaena ba yà voiye.

⁷ Tagu egu ġoe kenakena nonoġina
tubulelesa matabudi lisidimo yà kamaġati bi
edi kauwa waigebo
bi edi laukasaġaiġai yà noġotikamaġedi.

Bi kota mabai a dabodabokeguna,
ba natunatudi, iteitedi, nosinosidi bi
waġewaġedi yà kovoġidi.”

⁸ Noi taunana te Mousis tuwapekana doġamo i
waitupaġwaliġe, iwana i taunoku bi ma vivilina
Maimaituwa i lauduneye ⁹ bi i giuna gado,
“Aee, BADA bamo te lisigumo kunai nuwavisuna
ba vaitemai ta nawa, avena te niga lavedi a
laukasaġaiġai bi kamaina te tam ema gebogebo
kwa noġotikamaġedi bi kwai tauwemai te tama
tam em lava.”

¹⁰ Ġome BADA, Mousis i giuwena gado, “Kwai
beyavaiya, tagu waianina Islael lavedi lisidimo
yà voivoiye. Tagu kaka anisove kauwidi yà
voiyedi te mataotimimo ko kitedi. Niga kauwidi
mote bamo mai dobu ġesaudimo a tubuġa te
lava a kitedi. Banina niga kauwidi aubaimi yà
voivoiyedi te lava ġesaudi sa vaiye bi sa naila.”

²⁸ Mousis oya dabanemo BADA vaitena a
miyana laġan 40 bi dudubala 40, tana mote bai
i kani bi i tego. Bi BADA ena waianina laivaliuna

aubaina, waiḡake 10 ḡakima tabetabedimo i gilumidi.*

Mousis solana i namanamala

²⁹ Mousis oya Sainai dabanemo bi i munamunaḡa yovo ba waianina gilugilumidi ḡakimidi labu i avala. Tana Maimaituwa vaitena a waigiugiu aubaina solana i namanamali bi tana mote i sibe munaḡe. ³⁰ Bi nove Elon bi Islael lavedi Mousis solana a kita i namanamali ba lisinemo nawa a naila.

³¹ Kamaina bi Mousis, Elon bi Islael babadidi i yogedi a nato lisinemo bi i giuwedi. ³² Bi kota Islael lavedi matabudi a tava lisinemo bi BADA ena wailovelove Sainai oyana dabanemo i gilugilumina i giuvitedi.

³³ Laḡannemo Mousis lava lisidimo giu i waiwaikovi ba gala puselina i vai te solana i suma. ³⁴ Bi laḡannemo palai waiyawemo i sola nawa BADA vaitena wai giugiu aubaina ba galana i kaikaikamaḡe. Bi kota i potiyovo te BADA ena wailovelove lava i giugiu vitedi. ³⁵ Bi lava tana solana namalina a kitakita ba gala i vai bi solana i sumasuma. Bi laḡannemo i munaḡa BADA vaitena waigiugiu aubaina ba solana ani sumana i kaikaikamaḡe.

Bi Mosis puyo bi palai waiyawa ani kelina pulepuledi aubaidi te Islael lavedi i waibaḡedi. Kamaina bi pilipilisi edi gala waiwaiyawidi bi kota bai matabudi lava a tavitedi. Te luvana

---

* **34:28:** Ḡibulu kalinanemo mote i laumaḡata kauwa te BADA i gilumi e Mousis.

mba pulepuledimo mwali matabudi sa voiye kovid. Bi Diuda damnemo Besalel bi Oliyab bi ediya taulauvevewana waiwaivini bi olooloto bainewa Maimaituwa, Mousis i wailovena mainana palai pulepuledi a voyedi.

40

Mousis lausewasewa aubaina lava i giuwedi bainewa Maimaituwa i wailoveyena mainana.

Palai waiyawa nopona a voiye kaukauwe

¹ BADA, Mousis i giuwena gado, ² “Nawalai dolidolina noponemo laḡan waitubunemo, tagu egu palai waiyawa kwa soluwaivana. ³ Mulinemo waianina bogesina mba palaina noponemo kwa sako, bogesina noponemo ba waigake 10 gilugilumidi. Kamaina bi ani waigovena guduboyo kwai dawe. ⁴ Niga nevanemo bena kwa avali saḡe te kwai moito. Bi ena ḡonaḡona a voivoiyedina dabanemo kwa sivudi. Bi kota kwadam kaina kwa avali saḡe te kwai moito. Bi dabediḡa kwadam kwa sivunawedi.

⁵ “Bi olta piupiu anigabuna goldimo voivoiyena kwa avali saḡe te waianina bogesina matanemo kwai moito. Kaka palai waiyawa mataetinemo guduboyo kwai dawe gudu. ⁶ Bi egu palai waiyawa didiyauna mataetinemo olta sewasewa ani gabuḡosedi kwai moito. ⁷ Bi gavogavodimo aboma nima anikoḡana kwai moito bi gauba kwai wanavu. ⁸ Niga mwalidi bi palai waiyawa kwa tonu kwaivivilidi. Kaka bi gala kwai dawedawedi. Bi tonu mataetinemo guduboyo kwai dawe gudu.

9 “Tam masi waiwaiyawina kwa vai bi palai waiyawa kwa kailolo bi nopona ena ḡonaḡona matabuna kwa kailolodi. Niga kauwinemo mwali matabudi BADA kwa vite te saila waiyawa. 10 Bi kota sewasewa ani gabuḡosana olta ena ḡonaḡona vaitedi kwa kailolodi. 11 Bi ani launimakōḡa abomina bi kaina vaitena kwa kailolodi te saila waiyawa.

12 “Bi Elon natunatuna vaitedi kwa natomedi palai waiyawa mataetinemo te gaubemo kwa koḡedi. 13 Ḣome gala waiyawa kwa legau bi Elon kwai kote bi masi waiwaiyawina kwa vai te dabanemo kwa ḡini te pilisi noyana ya voiye aubaigu. 14 Bi natunatuna oloolotodi vaitedi kwa natomedi bi pilisi galedi kwai kotedi. 15 Bainewa tamedi masi waiwaiyawinemo kuna ḡiniḡinina mainana kota natunatuna dabedimo kwa ḡinidi, te tedi bi edi tubulelesa sai pilisi bi aubaigu sai taupaula.” 16 BADA ena giu vavasaḡa luvanemo, mainana Mousis mwali matabudi i voiye kovidi.

17 Kwalabu wailabuna nawalai dolidolinemo tedi palai waiyawa a solu waivana. 18 Mousis duḡu ani wai moitodi i vononoḡedi bi i waimoitodi. Kamaina bi panibala bi foi i sivu saḡedi. 19 Kaka bi palai a solu waivana bi ḡesauna ḡamoḡamo kwapinemo voivoiyena dabanemo ai lau tawi.

20 Kamaina bi Mousis ḡakima tabetabedi labu i legaudi bi waianina bogesinemo i sivu yovoḡedi. Mulinemo kewa i legau bi waianina bogesina lindi nopodiḡa i laitatedi. Kaka bi gebo ani noḡotikamaḡena kuvuna i vai bi bogesina i kuvu.

21 Ḣome tana waianina bogesina i avala saḡe palai

waiyawa noponemo bi gabu waiwaiyawinemo i waimiyeni. Kaka bi guduboyo i waidawe te i gudu ḡavuki, BADA kalinana luvanemo.

²² Kota mainana bena i avali saḡe palai waiyawa noponemo bi guduboyo mulitaulinemo, aibadabada yawaninemo i waimoito. ²³ Kamaina bi buledi Maimaituwa vitevitena i legau bi benana dabanemo i sivudi, BADA kalinana luvanemo.

²⁴ Kamaina bi kwadam kaina i avali saḡe palai waiyawa noponemo bi nove yalousa yawaninemo i wai moito. ²⁵ Tana BADA matanemo niga kwadamdi i waitunidi. Tana kalinana luvanemo.

²⁶ Bi kota tana olta goldimo voivoiyena piupiu ani gabuna guduboyo matanemo i wai moito.

²⁷ Bi dabanemo piupiu i gabu te panena i saḡa i nawa, BADA kalinana luvanemo. ²⁸ Kamaina bi palai waiyawa mataetinemo guduboyo i wai dawe.

²⁹ Bi niga palaina waiyawa mataetinemo Mousis olta i wai moito sewasewa ani gabu ḡosedi. Bi dabanemo tana sewasewa musala bi witi i gabuḡosedi. Bainewa BADA i giugiuwena mainana.

³⁰ Bi kota tana ani launima koḡa abomina i avali saḡe te palai waiyawa mataetina bi olta poudimo i waimoito. Bi gauba i ḡini yovoḡe anilau nimakoḡa aubaina. ³¹⁻³² Laḡannemo Mousis, Elon bi natunatuna vaitedi palai waiyawa noponemo sa sola nawana ba nimesi bi kaḡedi sa geikoḡa. Bi laḡannemo olta dabanemo sewasewa gabuna aubaina ba nimesi bi kaḡedi sa gei koḡedi. BADA ena giuvavasaḡa luvanemo.

³³ Palai waiyawa bi olta Mousis i tonu kwai-vivili. Kaka bi tonunemo gala i waidawe kwai-vivili te i waitaubanava. Mulinemo tana tonu mataetina guduboyo i waidawe. Niga mainana Mousis noya matabuna i waikovi.

BADA namalina palai waiyawa i suma tawi

³⁴ ✧Kamaina bi giyou palai waiyawa i suma tawi. Bi BADA namalina palai waiyawa nopona i waiwanavu. ³⁵ Taunana aubaina Mousis mote i sola nawa. Banina giyou kaikana i yovo palai waiyawa dabanemo. Bi BADA namalina palai nopona i waiwanavu.

³⁶ Bi lağannemo giyou i nuwa lageta bi i nawanawa ba Islael lavedi a vavawata. ³⁷ Bi lağannemo bi giyou palai waiyawa dabanemo mainana i kenakena ba tedi a miyamiya. ³⁸ Islael lavedi edi babala noponemo ba suwalemo BADA ena giyou a kitakita palai waiyawa dabanemo. Bi dudubalemo ba giyou noponemo kai yanana a kitakita.

Buk Baibel long Kakabai
Portions of the Holy Bible in the Kakabai language of
Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Kakabai long Niugini

copyright © 2010-2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kakabai

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-06-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

8614ef9e-7279-5fda-a20a-4c1b45b2f51a